

Vreeren Q 183. (Pd.)

1. asta ka?ker mo spakmer kin dan hysa ss
ba:n
2. mains kamortt is worter en de blums - ent
xe:va
3. alsoa?l spraka ni dome asmetmasin
4. gravn ix a lesta? waerk
5. op dat sep krexxta is bafymold bro:t
6. da timarra:n hed en splinter in za?no-of
x?na vijer
7. da siper lekta xen vijeran of
8. in dat fabrik is niks te xi:n
9. kum ha:(ma) kintja
10. bu:s-tap vi:s fi:r pu:nis bi:r // geen verkl.vorm,
voeger: pi:n'te //
11. brug u:rs tui kil.s kij:n.xo // kij:n.ska:s// kri:ko:
steendom // xij:r kij:s of no:et kij:s -de:geur//
12. seba met han va:if dra:i liters wa:n a:ut.
Xadr?nka:-of a:ut Xadr?n,?pa
13. e dr?gda mi:x met ?n? stek // no knipol-een
deugriet v.e. jongen//
14. ix hop sen kni:gant
15. vastelur:e vat i: sind i. nime vil govi:it
16. ik ben bla:i a:ix ni meter mit Xagur.?n bzn
17. ix heb et ri:xdan:t salga m?nako
18. we: he,:i:tat Xadr?n -de:n da du, n -of
afk?mpt
19. m spin- sprangari:ef -of sprangawi:ef - m
spin (= ragebol)
20. klak - myts - of pats (= drab - pot) - sa: "w
(gehuur bv. v.e. paard) en gewoon: bay. b?n:a:t
(at w?rem is) - varvy.?t - ?n? gu:af:we: (geldig)-
bem (natte wei). mv. b?ma (cf. bal : m?ja:if
and vin - een natte grond - sabaljy(?i) - an
ho:X - kwakfros - ?n? pi:pel
21. de kij:or?n do:xta hil? w?rkt fe:xta
22. ksal ux pjalja gr:va
23. engla:n doe:t fe:l a:si:p?n a:vbret:ko
24. =het fan zo le:r va - en hi:t skre:go
25. ger. v mix tui? bre:t? ste:n - breder - of
bre:jir - da bre:tsta
26. dat st?ndbe:lt st?ue:t? tu:ni:d?me
27. de man edale:va - of eden lef.wai:n? gnu:t?
28. (jan) den dy:vol ix in den hi:mal ni: ble:va
29. da sur?l?kner xi:n meda me:star nur?do
xi:, gawes
30. han t?x ni ko:mon i.?k f?jedig ber
31. da besta drenka gjan li:ho:t mel - of
li:ho:t dr?njk
32. e hanigan werka he het pa:n xen ke:b - of
xen stru:,?t (platter)
33. ster. & mo k?r? na sti:ol in de:j? besom
34. ne:in meda k?r? gela yund ni:(d)a me gohelt
35. hoc. ju? ix hibal tui ki:z ub?x?rou:pa
36. dae pe:er is ni ra:sp - da zit no na witr
ki:ja:n in
37. x?n vurt - of we:X nu:atfer:lt
38. x?et m?ast sa gae:lt xe:lopa upma:ka
39. i: k?ald nur?t wa:rd brijo
40. x?sta helofan x? melok - kwa:zt
41. da man mut so wa:iv lafer:ma
42. in dasXelds xuy,ma is praklik
43. is fel vorater stoe:z?b is
44. fe:l a: muta du:d da helofan kaba - en
dze:la: da ?n?do: helof
45. heloptad bet omho:g?r (= een woord) lexta.
46. u. x? m?etsar isur? vst az a værka - of az
m?kwakel - of az m? mulop // ma: "latho:p =
mul?p?ho:p = molshoop //
47. x?sprijken vpt wa:stta v?r m?ndigk?p
48. de hoveni:r - of b?o:m?n?r j?r x?al da bur:v?m
s:frefing? // b?o:m = mv. v. bur:v?m //
49. dyn j?r hat finster m?sta:w
50. t?fraginta lo:ja v?r? vay?m? - de ho:m? - b?o: de vegetor

51. m̄ b̄t̄ spre. - kwakf̄xe. j̄r̄ - v̄t̄ spre. j̄r̄ - brēj̄o
 (nest) - at̄ d̄ri. n̄ w̄er̄ p̄c (uit mekaar gooien)
 m̄t̄:t̄ sm̄:x̄d̄ (een boterham smoren) - v̄jadi. k̄
 m̄d̄: k̄d̄ (gereed maken, bereiden)
 52. dat wa. z̄f̄ (plat) - of̄ da. i. v̄r̄. u. w̄ (beide woorden
v̄gehuurde vrouw) - of̄ dat m̄ts̄k̄ (meisje) het̄
 dor̄ k̄. u. :r̄ l̄ur̄. d̄m̄. 5. f̄ma. j̄r̄
 53. s̄. v̄. r̄. j̄r̄ het̄ om̄ z̄es̄ j̄ur̄. t̄. l̄. ts̄. n̄. s̄. l̄. ḡz̄. n̄
 54. i. k̄. h̄. p̄. f̄. z̄. r̄. c̄. t̄. s̄. l̄. t̄. n̄. l̄. r̄. j̄. s̄. h̄.
 w̄. d̄. t̄. z̄. t̄. ḡ. u. n̄
 55. v̄. u. l̄. v̄. j̄. a. x̄. k̄. i. d̄. z̄. n̄. v̄. p̄. l̄. k̄. i. - of̄ k̄. i. n̄. v̄. p̄.
 || x̄. n̄. de. x̄. p̄. j̄.||
 56. ja. da. p̄. t̄. s̄. n̄. v̄. p̄. l̄. j̄. t̄.
 57. da. x̄. v̄. r̄. w̄. st̄. z̄. t̄. in. d̄. b̄. k̄. o. s̄. (= bakhuis)
 || v̄. y. :. r̄. x̄. = open haard ||. haard "niet bekend"
 58. In m̄. d̄. t̄. t̄. z̄. t̄. n̄. x̄. t̄. k̄. a. t̄. v̄. k̄. l̄. v̄. d̄. b̄. a. l̄.
 t̄. s̄. p̄. e. l̄. || k̄. l̄. v̄. d̄. b̄. a. l̄. meisjespel met gummiball
 59. da. x̄. k̄. a. s̄. x̄. v̄. d̄. m̄. - of̄ x̄. z̄. f̄. a. k̄. l̄. v̄. a. r̄. l̄. x̄.
 k̄. x̄. || n̄. w̄. u. z̄. r̄.||
 60. he. t̄. r̄. v̄. k̄. m̄. t̄. stat̄. fan̄. h̄. t̄. p̄. j̄. t̄.
 61. t̄. u. y. k̄. w̄. v̄. m̄. d̄. z̄. l̄. a. i. h̄. a. l̄. j̄. i. r̄. n̄. x̄. d̄.
 k̄. r̄. m̄. e. r̄. s̄.
 62. da. p̄. t̄. k̄. a. x̄. a. x̄. l̄. v̄. n̄. r̄. v̄. l̄. v̄. m̄. o. k̄.
 63. d̄. z̄. x̄. k̄. m̄. t̄. w̄. m̄. d̄. z̄. s̄. p̄. u. r̄. k̄. t̄. ḡ. m̄. k̄. n̄.
 64. da. x̄. w̄. v̄. l̄. m̄. s̄. x̄. l̄. t̄. y. x̄. k̄. v̄. m̄.
 65. godz̄o. v̄. a. n̄. d̄. x̄. (+ zongers) - of̄ ha. j̄. o. n̄. k̄. d̄. t̄.
 of̄ k̄. t̄. s̄. p̄. e. l̄.
 66. e. t̄. s̄. u. k̄. x̄. k̄. i. r̄. :. s̄.
 67. x̄. n̄. m̄. t̄. f̄. r̄. i. s̄. k̄. o. p̄. - a. t̄. k̄. s̄. t̄. l̄. - of̄ a. t̄. k̄. s̄.
 in. p̄. a. - of̄ a. s̄. t̄. k̄. f̄. a. s̄. (= v. v. e. wagon in styl)
 68. t̄. z̄. n̄. w̄. e. r̄. m̄. d̄. x̄. w̄. i. r̄. s̄. - en. t̄. z̄. n̄.
 k̄. y. t̄. n̄. u. r̄. :. n̄.
 69. dat. m̄. n̄. k̄. l̄. p̄. b̄. e. r̄. v̄. u. t̄. - of̄ p̄. s̄. a. m̄. b̄. l̄. u. t̄.
 v̄. t̄.
 70. d̄. "z̄. z̄. m̄. b̄. z̄. in. d̄. k̄. a. n̄.
 71. i. x̄. w̄. v̄. l̄. d̄. d̄. d̄. f̄. a. t̄. k̄. f̄. r̄. m̄. b̄. v̄. b̄. :. x̄.
 72. x̄. p̄. a. :. n̄. r̄. m̄. n̄. h̄. t̄.
73. i. x̄. k̄. a. n̄. m̄. t̄. x̄. i. n̄. k̄. o. n̄. t̄. r̄. :. r̄. m̄. s̄. - of̄
 t̄. e. j̄. a. r̄. d̄. r̄. :. v̄. r̄. z̄. y. m̄. q̄. ,. n̄.
 74. n̄. u. :. n̄. k̄. f̄. z̄. t̄. s̄. p̄. a. v̄. t̄. p̄. j̄. t̄. i. n̄. d̄. n̄. a. w̄. k̄. a. r̄.
 75. i. x̄. k̄. h̄. k̄. s̄. f̄. a. n̄. v̄. d̄. o. n̄. a. l̄.
 76. d̄. d̄. x̄. a. n̄. v̄. d̄. k̄. n̄. r̄. y. i. l̄. o. k̄. s̄. l̄. d̄. o. l̄. k̄. s̄. l̄. x̄. o. w̄. e.
 77. w̄. d̄. d̄. z̄. i. ḡ. ḡ. q̄. n̄. a. b̄. x̄. m̄. k̄. e. k̄. w̄. o. n̄.
 78. d̄. x̄. r̄. z̄. h̄. l̄. s̄. l̄. a. n̄. d̄. s̄. n̄.
 79. k̄. x̄. l̄. p̄. f̄. x̄. w̄. u. r̄. t̄. o. v̄. - of̄ i. x̄. k̄. y. r̄. :. t̄. u.
 n̄. k̄. s̄. f̄. a. n̄.
 80. i. t̄. k̄. n̄. w̄. a. d̄. o. :. t̄. i. t̄. k̄. s̄. x̄. y. r̄. p̄. i. a. n̄.
 of̄ i. x̄. k̄. k̄. s̄. t̄. d̄. y. r̄. p̄.
 81. x̄. x̄. n̄. u. :. r̄. :. r̄. e. n̄. x̄. o. r̄. ḡ. s̄. l̄. o. :. r̄. :. r̄.
 82. x̄. d̄. x̄. k̄. o. :. d̄. x̄. t̄. k̄. k̄. o. :. d̄. m̄. s̄. e. m. d̄. n̄.
 k̄. r̄. f̄. n̄. d̄. b̄. s̄. x̄. x̄. n̄. e. r̄. b̄. s̄. p̄. k̄. h̄. || s̄. d̄. z̄. =
 "aardbeien" gegeven voor bramen en braambeieren.
 echter ook voor aardbeieren)
83. du. :. x̄. - m̄. s̄. p̄. u. r̄. :. t̄. f̄. a. n̄. d̄. a. :. t̄. e. d̄. a. r̄.
 84. e. x̄. k̄. s̄. t̄. m̄. s̄. t̄. r̄. u. :. r̄. :. r̄. - e. k̄. ḡ. d̄. k̄. t̄. :. t̄.
 85. t̄. f̄. l̄. k̄. s̄. t̄. k̄. (imperf). - syk. (praes.) n̄. ḡ. r̄. a. n̄. x̄.
 as. x̄. e. l̄. d̄. e. n̄. r̄. a. :. ḡ. d̄. u. m̄.
 86. x̄. n̄. d̄. m̄. u. n̄. t̄. i. x̄. d̄. y. :. x̄. f̄. a. n̄. r̄. d̄. :. t̄.
 87. d̄. a. i. b̄. r̄. x̄. l̄. p̄. k̄. r̄. m̄. - t̄. x̄. y. m̄. l̄. a. n̄. s̄. t̄. u. :. x̄.
 88. i. x̄. k̄. x̄. f̄. r̄. d̄. a. k̄. :. n̄. a. n̄. t̄. r̄. u. m̄. (dim.:
 truemelke)
 89. da. b̄. k̄. k̄. s̄. t̄. c̄. r̄. e. v̄. n̄. m̄. k̄. r̄. a. n̄. d̄. r̄. t̄. k̄. a. n̄. s̄.
 van. m̄. k̄. r̄. a. n̄. d̄. r̄. t̄. k̄. a. n̄. s̄.
 90. x̄. l̄. t̄. s̄. s̄. was. h̄. t̄. e. n̄. ḡ. u. t̄.
 91. in. d̄. l̄. u. m̄. n̄. i. x̄. e. d̄. t̄. s̄. t̄. a. || d̄. k̄. y. l̄. t̄. u. m̄. n̄. ||
 sa. i. n̄. - schaduw v. person ||
 92. m̄. n̄. s̄. x̄. t̄. r̄. m̄. r̄. t̄. k̄. u. t̄. k̄. u. n̄. s̄. q̄. ḡ. - of̄ p̄. ḡ. o. l̄.
 93. t̄. y. ḡ. e. n̄. m̄. n̄. - of̄ m̄. n̄. s̄. k̄. t̄.
 94. = x̄. w̄. t̄. n̄. b̄. u. i. x̄. m̄. r̄. t̄. k̄. u. n̄. r̄. k̄. o.
 95. m̄. k̄. y. l̄. t̄. k̄. a. n̄. r̄. t̄. k̄. u. t̄. f̄. ḡ. b̄. :. r̄.
 96. i. x̄. m̄. j̄. s̄. - s̄. a. b̄. l̄. d̄. r̄. n̄. k̄. v̄. n̄. t̄. v̄. r̄. s̄. t̄. k̄. -
 of̄ s̄. t̄. a. r̄. k̄. b̄. j̄. a. n̄.
 97. i. x̄. m̄. r̄. t̄. i. x̄. s̄. t̄. ad. e. r̄. b̄. n̄. i. n̄. s̄. t̄. a. l̄. v̄. v̄. :. v̄.
 (= "varen")
 98. m̄. s̄. b̄. y. :. r̄. w̄. r̄. s̄. m̄. j̄. - of̄ w̄. v̄. s̄. m̄. j̄.

99. da mel^{ek}bui:z met ms gru.^ots -of gro. ts
tū:z
100. dai bo.tor.mel^{ek} ix din en tū:z -sik om brax
to mit
101. be xō^ona dī^o pāt kona vylan ob an tū:z
102. tū:z enen orde.nstslaka mī. ns -secuur niet.be.
103. he kīnt nos.b xō^on many.ts lo:t
104. in ita. ly^o rem bær^ogs di vyn spa.jo -of
vyrbaex
105. do.rdg^o do. sp^o daw^o
106. ts be. m hrbesstsy^or fan en brx (dr. f)^ox^o
vu.^oz
107. d^oz mud ts fy.^o ts ko.ma t^o g^ora
108. is fan l^oy^ova goko. ma medon gu:i bus
Xe.lt
109. da: d^ori ix ad by. kehu.t xō^omok
110. a g^ots^o. w^oa. f mut kona ne. jo
111. x^ohp ha: gr^os xō^ok^ot -me tw^ots x^ono
gujo zu.^ot
112. da br^ots z^oe. stata dy. z is fir to bo. wo
113. baka- ig baka- t^oze^o baka- s^o baka- baka he.
ve. baka- ig bi. k- d^oze. bi. k- s^o bi. k- ve.
bi. k- ve. hnb^o gola.ko
114. bi. jo- ig bi. - d^oze. bi. t^o bi. - ve bi. t^o-
bi. jo ve. gba. st. - ix h^op xabur. jo- bur. ts
za. d^ouk
115. t^oz n kle. m^o(c) t^oz n gut
116. t^oz kont ha: e. for kra. gen op ts me. rt
117. e het xō^ok^o -x-dater op mij ts -of sal de.yka
118. da mox sa. at^or gola. sk he.
119. dur^o iwu. z^oz va. sf pra. is
120. under de. z^on e. o^o k^o lig^o v^ol er. o^o k^olo
121. twater zal gu^on -of gi. et kur. o^oka-
thu. gal // da mur. o^o r^oit -de. moor. ziedt//
122. et ho. i is n^oxrig: n -t^oz n^oxmer. t^our. o^o-of
name kru. ga. f xō^om. t^o // tri. gobi. z^on -zo
pas//
123. majen. s mo. kass me Xe. ol van me.
124. da^o banka zal du le. stax kuna was
125. da pastur. z het x^oys wa. z
126. da pre. z^oz hab^o vza. t ha. u^oz of x^olabijant
127. da mel^{ek} spyrt v. ton hauser van a ku.-
mv: ky.
128. da k^ostar lee. zt -of l^ot fir da kro. z^o
129. dærm^o van a kra. wugol b^oga van t^o x^our. x
130. da tur pre. z^oz hwo. na ba. ts -of kwo. mon
a. t // in Midden: in da dytsa pazi = in het
Duitse land//
131. x^o habnm kquad am bla. gahos. w^o
132. da sa. z: wat slop (= dun)- fla: (niet genoeg
gebruik)
133. da sneaw lag dik
134. t^oz alay te. jo -of t^oz an. w^o xets xale. jo
dagux nime gari nt hap
135. niwpu. rt dat jind naw m hiel naw
stat
136. duen- ig duenat - t^oze. dyer. tat - he. dyer. tat-
ve. duenat - t^oze. dyer. tat - za. dyenat - ig
dy. xet - of do. xet - d^oze d^o. xet - of do. xet -
e do. xet - ve. d^o. gat - of do. xet - d^oze. do. gat -
of d^o. gat - da. d^o. xet - of do. gat - d^o. xet -
do. xet - mæ. do. xet za. he. het mar
137. da. pa - d^opkle. t - d^opfunt - // de svldz^ot^o//
138. dass - he d^o. s - e d^o. s - he het xedastr
139. berna- ig bin - t^oze bin. nt - he bin. nt - ve.
bin - t^oze bin. nt - za. bin. nt bin. he - h^o. nt
he - ix h^op xabun
140. Locale landmaten: nrug = 422 m² - m ha.v
bunn - z bunn (202. = 84,40m.) - m kle. n
tu. i - 21. 50 m²
141. Locale waternamen: da bieck (off. Büch)
(Walen: biebe. k) - da iex^olt bieck (sloot voor
afvoer v. water n. Jeker) - da fr. sker (buiken
de gemeente).

De naam van deze gemeente in haar eigen dialect is VRI.²rs
De inwoners heten VRI.²rsenars

Een bijnaam voor hemself kennen zij niet; zij zeggen echter wel voor die van Elster,
gehucht van Moille : de Elsterkrake - sje.²d do:z da ta:kə - en tw.²z.ən alomaloe.⁹sakə;
ook voor die van Hall-Meer : de valo:z krake - etc; voor die van Ubille : van bu.⁹busta manaka-
van mits bu:z̩ da kato vila- bu:z̩ da hunc sp3:z̩ - en da.⁹yats na:k ɔ:f.ɔ:z̩ (- afvaren,
kapot voeren).

Aantal inwoners op 1 Jan. 1947: 738.

Taaltoelgang. De inwoners van de wijken vin en stewex spreken net als die
van rentskerk - Oe kant van Neerheim spreekt nochtans enigszins afwijkend van het
dorp, en op zijn Neerheims; zegt bvb. du:it, waar het dorp do:it zegt.

Er wordt Frans gesproken door een laartigtal huisgezinnen van ingeweken Wallen en
door enkele Vlamingen. Buiten de school spreekt men geen beschouwd.

De gemeente heeft 41 landbouwersgezinnen, 100 arbeidersgezinnen, 36 gezinnen van
ambachtshieden, winkeliers e. dgl.; een honderdtal inwoners gaan dagelijks naar Luik
werken; daaronder een 40-tal bij de trammaatschappij; enkele huisvrouwen en verder
mijnwerkers.

Zegslieden: 1. Ernest, Joseph; 56j; landbouwer; hier geboren; heeft steeds hier ver-
bleven; V-en M. beiden van hier; spreekt gewoonlijk dialect.

2. Jodob, Wedard; 56j; handelaar; hier geboren; heeft steeds hier verbleven;
V-en M. beiden van hier; spreekt gewoonlijk dialect.